

РОМАНЮК Вікторія Леонідівна,
доктор філософії, старший викладач
кафедри іноземних мов,
Національний університет оборони
України (м. Київ, Україна)

ІНТЕРАКТИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ЗВВО

У сучасних умовах трансформації системи військової освіти та інтеграції України до євроатлантичного безпекового простору зростає потреба у висококваліфікованих офіцерах, здатних ефективно спілкуватися іноземними мовами у професійному середовищі. Комунікативна компетентність стає ключовим компонентом професійної підготовки майбутніх офіцерів, оскільки забезпечує можливість міжкультурної взаємодії, участі у міжнародних місіях і налагодження партнерських контактів із представниками збройних сил країн-партнерів.

Розвиток комунікативної компетентності курсантів закладів вищої військової освіти (ЗВВО) потребує створення інтерактивного освітнього середовища, яке передбачає активну взаємодію суб'єктів навчання, застосування цифрових технологій, симуляційних і проєктних методів, а також рефлексивний супровід процесу оволодіння іншомовним спілкуванням. Як зазначає О. Бігич, «сучасний освітній процес має бути орієнтований не на репродукцію знань, а на розвиток комунікативної активності, що досягається через інтерактивні технології навчання» [1, с. 28].

Поняття інтерактивне середовище трактується як цілісна педагогічна система, що забезпечує суб'єкт-суб'єктну взаємодію, активне залучення здобувачів до процесу комунікації, застосування мультимедійних, інформаційно-комунікаційних і моделювальних технологій для досягнення навчальних цілей. На думку Н. Бідюк, ефективність формування іншомовної компетентності підвищується тоді, коли навчальне середовище відтворює реальні ситуації спілкування та сприяє розвитку мовленнєвої автономії студентів [2].

Інтерактивне середовище у ЗВВО поєднує аудиторну, позааудиторну та дистанційну діяльність курсантів, спрямовану на розвиток усіх компонентів комунікативної компетентності: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної, стратегічної та соціокультурної. Згідно з дослідженнями Л. Морської, формування комунікативної компетентності у військових навчальних закладах передбачає створення умов для самостійного використання іноземної мови у професійно значущих ситуаціях, що і є сутністю інтерактивного підходу [3].

Розвиток комунікативної компетентності курсантів можливий за умови:
– інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес (використання інтерактивних платформ, онлайн-курсів, чатів, симуляційних програм типу Virtual Classroom або Moodle);

- моделювання ситуацій професійного іншомовного спілкування (рольові ігри, кейси, ситуаційні вправи на брифінг, інструктаж, переговори тощо);
- застосування командних форм роботи, що стимулюють взаємонавчання, обмін досвідом, розвиток емпатії й лідерських якостей;
- педагогічного супроводу й рефлексії – аналіз виконаних комунікативних завдань, обговорення труднощів, спільне формування стратегій їх подолання.

Як доводить І. Барташова, інтерактивне середовище в освітньому процесі ЗВВО виступає не лише технологічною, а й соціальною системою, у якій формуються компетентності спільного прийняття рішень, толерантного спілкування та взаємопідтримки [4].

Серед ефективних технологій, що забезпечують інтерактивність, варто виокремити:

- метод проектів, який сприяє розвитку іншомовної самостійності та командної комунікації через виконання практично орієнтованих завдань;
- метод кейсів, що передбачає аналіз і вирішення професійних ситуацій (наприклад, підготовка оперативного повідомлення або інструктажу англійською мовою);
- імітаційні та рольові ігри, у процесі яких курсанти відтворюють комунікативні моделі військових переговорів, наказів, рапортів, брифінгів;
- вебквести та інтерактивні платформи, які створюють умови для пошуку інформації, прийняття рішень і захисту результатів англійською мовою;
- використання цифрових освітніх ресурсів (Quizlet, Kahoot, Mentimeter, MyEnglishLab), що підсилюють мотиваційний і змагальний аспекти навчання.

За спостереженнями В. Стозуб, саме інтерактивна взаємодія стимулює комунікативну активність курсантів, зменшує психологічні бар'єри у спілкуванні та сприяє розвитку позитивної мотивації до вивчення мови [5].

Організація інтерактивного навчання у ЗВВО вимагає від викладача нової ролі – фасилітатора, який спрямовує діяльність курсантів, створює умови для самовираження та забезпечує зворотний зв'язок. Під час практичних занять доцільно комбінувати *синхронні* (відеоконференції, дебати, групові обговорення) та *асинхронні* (форум, блоги, е-портфоліо) форми взаємодії. Важливо, щоб кожне завдання мало чітку комунікативну мету, було контекстно пов'язане з майбутньою службовою діяльністю й передбачало оцінювання не лише мовної точності, а й ефективності комунікації.

Позитивний досвід упровадження інтерактивного середовища у військовій освіті демонструють дослідження українських та зарубіжних педагогів (А. Коваленко, П. Madej, А. Siegel), які доводять, що використання цифрових симуляцій і змішаного навчання підвищує рівень іншомовної комунікативної готовності курсантів і розвиває їх критичне мислення [6; 7].

Отже, інтерактивне середовище є провідною педагогічною умовою розвитку іншомовної комунікативної компетентності курсантів ЗВВО. Воно забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння знань до продуктивної мовленнєвої діяльності, сприяє розвитку навичок міжкультурного спілкування, формує

готовність до комунікації в умовах реального професійного середовища. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення моделі інтерактивного навчального середовища для військових закладів освіти з урахуванням специфіки комунікативних завдань і сучасних цифрових інструментів.

Список використаних джерел

1. Бігич О. С., Руснак Д. С. Сучасні технології та засоби формування іншомовної компетентності в письмі : колективна монографія. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2023. 152 с.
2. Бідюк Н. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя-філолога: зміст, структура, технології формування. Тернопіль : ТНПУ, 2021. 220 с.
3. Морська Л. І. Педагогічні умови формування професійної комунікативної компетентності курсантів у процесі вивчення іноземних мов. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2020. Вип. 3. С. 118–124.
4. Барташова І. М. Професійна мобільність як стратегічний ресурс розвитку військовослужбовців. *Збірник наукових праць Національного університету оборони України*. 2020. С. 47–52.
5. Стозуб В. Інтерактивні технології у процесі формування комунікативної компетентності курсантів військових закладів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 3. С. 74–80.
6. Madej P. The use of ICT tools for teaching foreign languages in the military sector. *Security and Defence Quarterly*. 2017. Vol. 17, No. 4. P. 45–58.
7. Siegel A. Military English Language Education: A Scoping Review. *Journal of Defense Education*. 2024. Vol. 12, No. 2. P. 22–35.